



Stapstenen voor de toekomst
**inspiratiedag algemene vorming in
het beroepsonderwijs**

REIZEN DOOR TIJD EN RUIMTE IN DE A-FINALITEIT

Ministerie van Onderwijs en Vorming
Brussel – 24 oktober 2022

Maarten De Beucker

REIZEN DOOR TIJD EN RUIMTE IN DE A-FINALITEIT

- In MAVO en PAV werkten je leerlingen altijd al rond tijd en ruimte. Met de nieuwe eindtermen evolueert de benadering van het historisch en ruimtelijk bewustzijn, ook in de A-finaliteit. Met de input van deze sessie neem je hen mee op ontdekkingsstocht in de wereld of duik je in het verleden.
- Tijdens deze toepassingsgerichte nascholing ga je actief aan de slag met de aangereikte kaders. De praktijkvoorbeelden bieden je inspiratie om meteen aan de slag te gaan tijdens jouw lessen.

Doelstellingen

- Je verwerft inzicht in de sleutelcompetenties historisch bewustzijn en ruimtelijk bewustzijn
- Je verdiept je in de wijze waarop je historisch bewustzijn in je lessen basisvorming kan implementeren
- Je gaat na met welke historische bronnen je aan de slag kan en waar je ze vindt

Doelstellingen

- Je hebt aandacht voor de plan van aanpak rond moeilijke of 'delicate' thema's bij historische vorming
- Je begrijpt hoe historisch en ruimtelijk bewustzijn elkaar versterken
- Je maakt kennis met lesvoorbeelden waarbij historisch en ruimtelijk bewustzijn in samenhang worden aangeboden met andere sleutelcompetenties

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

-De competentie historisch bewustzijn bestaat uit vier bouwstenen

historische fenomenen
situeren in een
historisch referentiekader

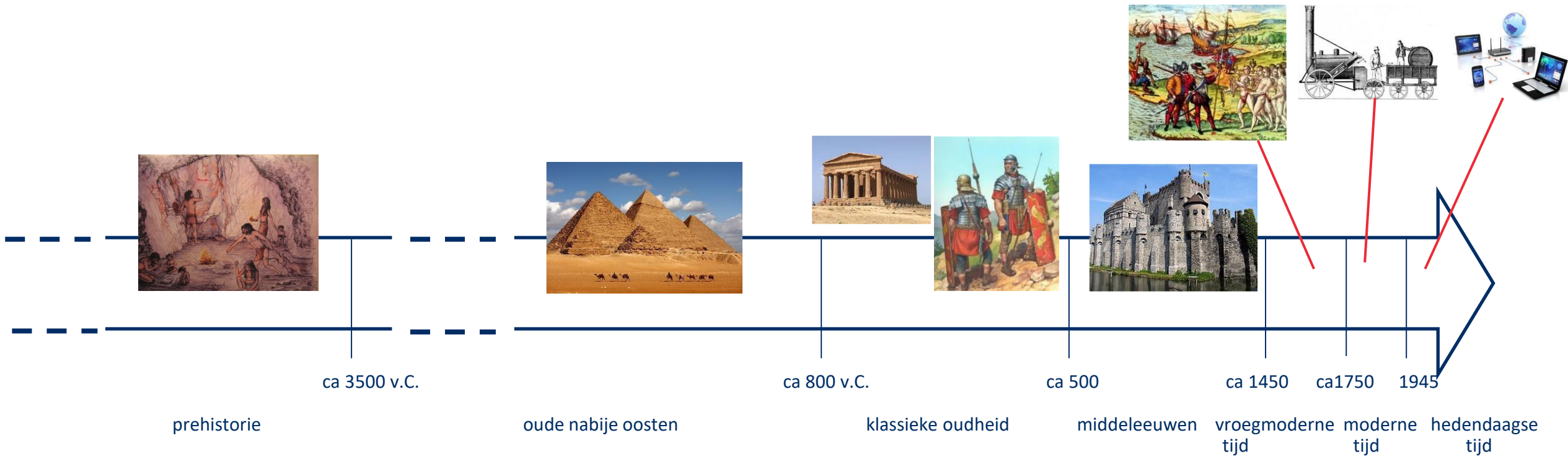
tot beargumenteerde
historische beeldvorming komen
vanuit verschillende perspectieven



kritisch reflecteren
met en over
historische bronnen

over de complexe relatie tussen
verleden, heden en toekomst
reflecteren en deze duiden

Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (tijd)



Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

✓ Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.

- ✓ 8.1 De leerlingen situeren historische elementen uit hun leefwereld en aangereikte kenmerkende historische fenomenen in de historische periodes van het courante westerse referentiekader.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Generatie, eeuw, periode, verandering, tijdsduur
- Lokaal, regionaal, nationaal, mondiaal

* Conceptuele kennis

- Generatie, eeuw, periode, verandering, tijdsduur, evolutie, revolutie
- Lokaal, regionaal, nationaal, mondiaal, westers en niet-westers
- Kenmerkende historische fenomenen (zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen en ontwikkelingen) uit de maatschappelijke domeinen zoals politiek (bestuur, oorlog en vrede, (neo)kolonialisme en imperialisme), economisch (economische activiteit), sociaal (organisatie van het samenleven), cultureel (mens- en wereldbeeld, kunst- en cultuuruitingen, wetenschap en technologie)
- De zeven periodes van het courante westerse historisch referentiekader: de prehistorie, het oude nabije oosten, de klassieke oudheid, de middeleeuwen, de vroegmoderne tijd, de moderne tijd, de hedendaagse tijd

* Procedurele kennis

- Situeren van historische elementen en fenomenen in tijd en ruimte zoals het gebruik van een tijdlijn of een kaart

Met inbegrip van context

De eindterm wordt gerealiseerd met verschillende historische periodes waaronder minstens de hedendaagse tijd.

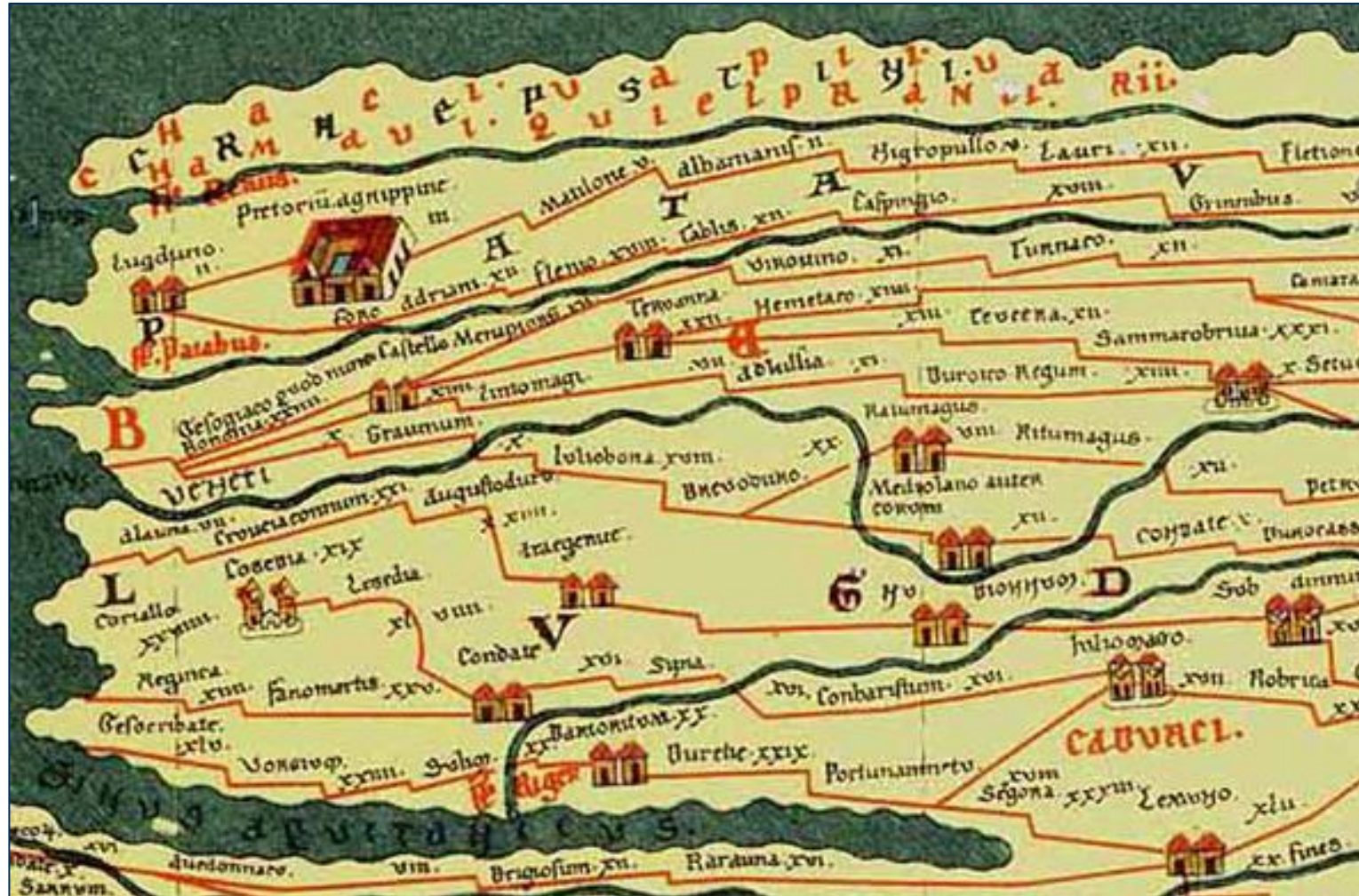
Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (ruimte)



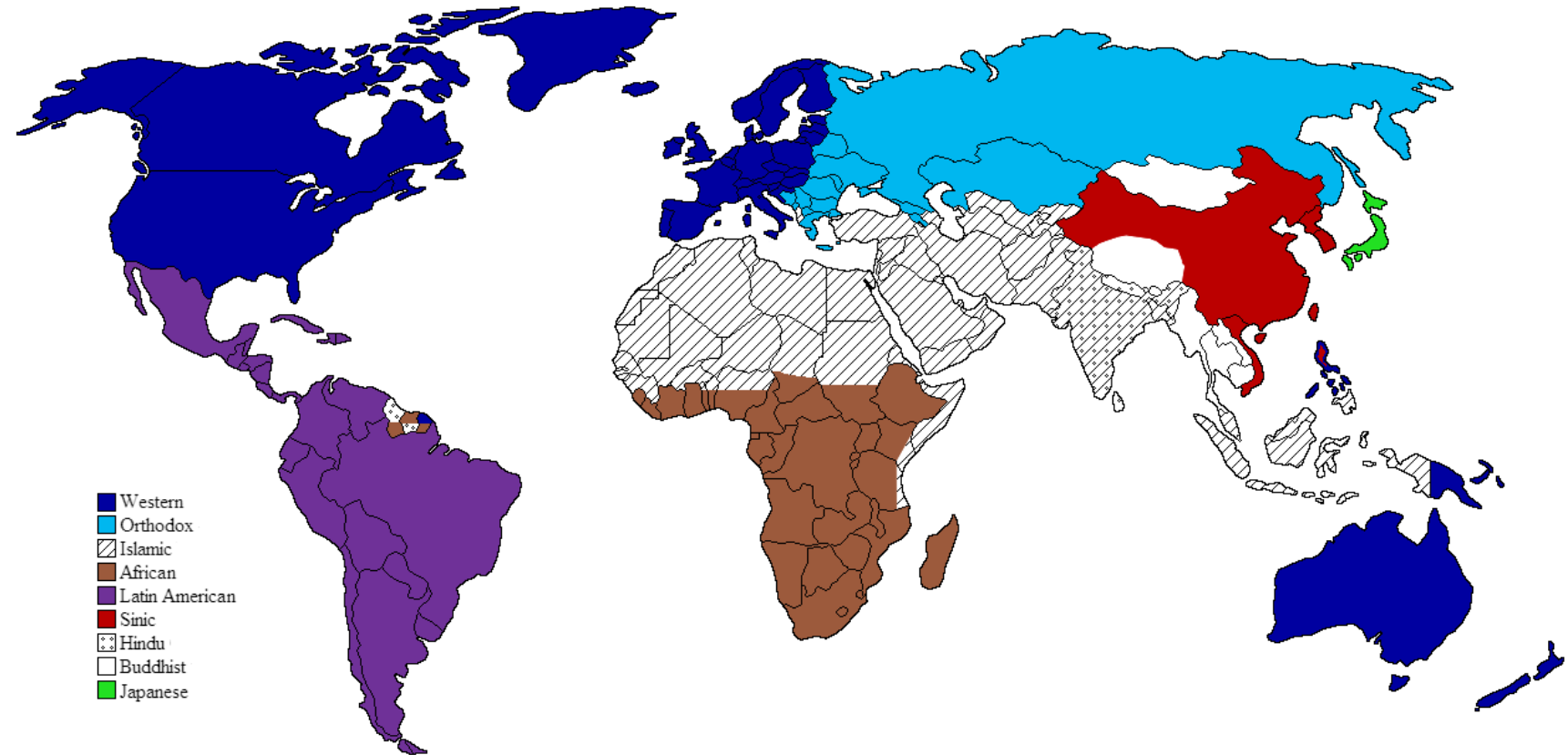
Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (ruimte)



Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (ruimte)

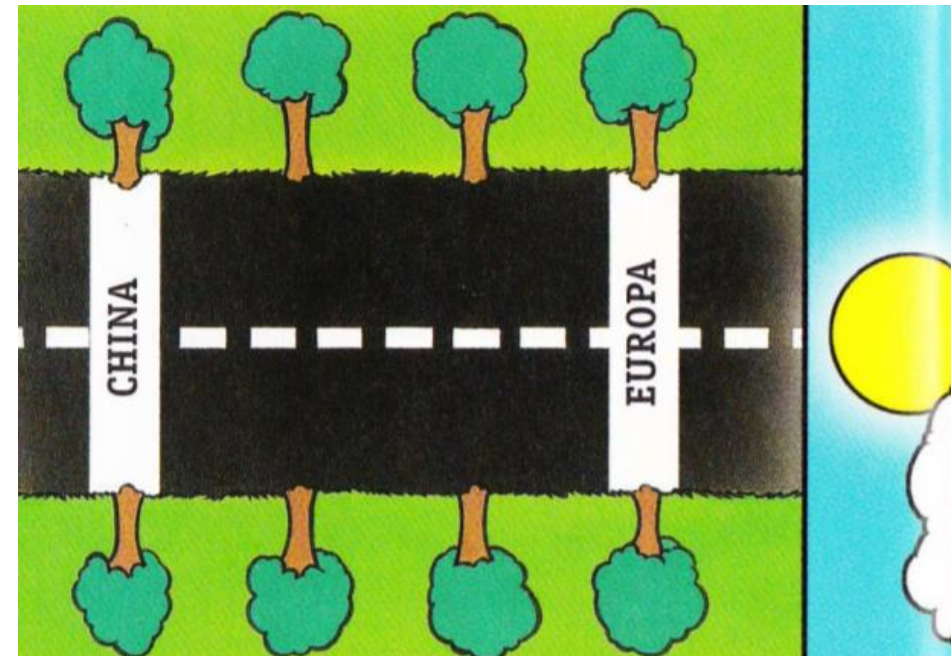
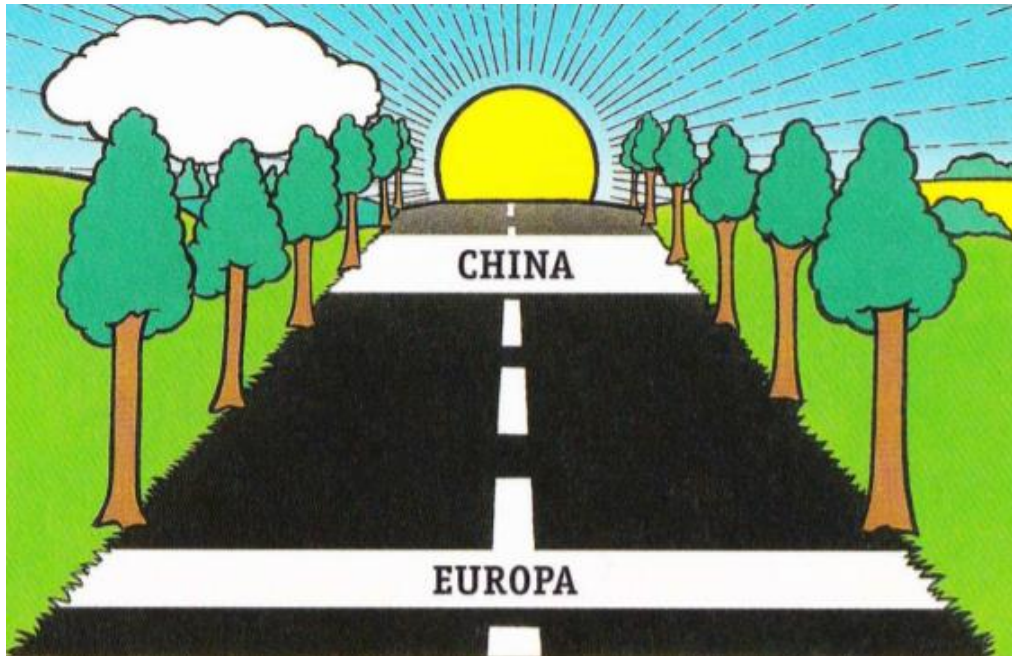
In de 2^e graad
westerse
referentiekader

3^e graad: andere
referentiekaders



Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (ruimte)

Opletten voor een eurocentrische benadering



Bron: Putseys, G. e. a. *Onvoltooid verleden*. (1999)

Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (ruimte)

Opletten voor een eurocentrische benadering



Bron: Putseys, G. e. a.
Onvoltooid verleden. (1999)

Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader (domeinen)



Bouwsteen 1: historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader

vertrouwd maken met
historisch referentiekader
= regelmatig oefenen
= herhaling
= toepassen in verschillende
contexten



Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen

Opdracht: Loop langs de oude voorwerpen.
Noteer alle types voorwerpen.
Kruis er drie aan die je zou kunnen gebruiken.
Hoe zet je ze in voor je les?

historische fenomenen
situeren in een
historisch referentiekader

tot beargumenteerde
historische beeldvorming komen
vanuit verschillende perspectieven



kritisch reflecteren
met en over
historische bronnen

over de complexe relatie tussen
verleden, heden en toekomst
reflecteren en deze duiden

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

✓ Kritisch reflecteren met en over historische bronnen.

✓ 8.2 De leerlingen vergelijken aangereikte bronnen over eenzelfde aangereikt historisch fenomeen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Standplaatsgebondenheid van de maker(s) en het doelpubliek
- Geschreven, mondelinge, (audio)visuele bronnen en materiële bronnen
- Betrouwbaarheid van een bron

* Procedurele kennis

- Vergelijken van bronnen over historische fenomenen

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Vlaamse sleutelcompetentie:

Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn

Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen

Waar vinden we historische bronnen?

historische fenomenen
situeren in een
historisch referentiekader

tot beargumenteerde
historische beeldvorming komen
vanuit verschillende perspectieven



Bouwstenen
historisch
bewustzijn

kritisch reflecteren
met en over
historische bronnen

over de complexe relatie tussen
verleden, heden en toekomst
reflecteren en deze duiden

Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen

Waar vind je historische bronnen?

- in je eigen school en je schoolomgeving
- bij heemkundige verenigingen
- op erfgoedborden
- bij erfgoedcellen
- schatten op zolder (ouders, grootouders...)
- in een kringwinkel, op rommelmarkten, tweedehandssites
- op internet (Archief voor Onderwijs, Beeldkraken.nl, VVLG, andere filmpjes, Oud Antwerpen in beeld...)
- oude boeken (bv. *Ons verleden in documenten*)

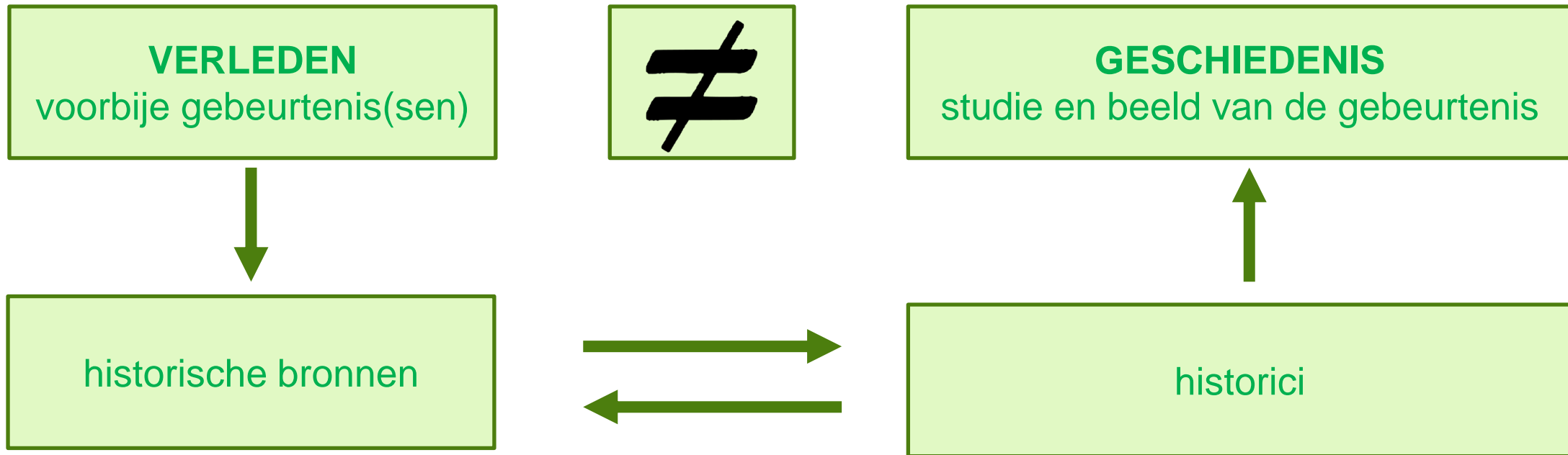


Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen

Aandachtspunten geschreven bronnen leerlingen bso:

- kies geen te lange teksten
- let op voor moeilijke woorden of oubollige taal
 - hertaal zonder afbreuk te doen aan de inhoud of aan de nuancering
- gebruik meerdere bronnen over hetzelfde onderwerp, gebeurtenis... vanuit verschillende standpunten (multiperspectiviteit)

Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen



Van Nieuwenhuysse, K., Janssenswillen, P., Cochuyt, J.

Bouwsteen 2: kritisch reflecteren met en over historische bronnen

Historisch denken staat voorop

- begrijpen van het verleden en historische fenomenen
- in de historische context
- in langetermijnperspectief om continuïteit en verandering vast te stellen
- niet enkel inzicht in historisch verleden maar ook hoe de geschiedenis (studie van verleden) tot stand komt

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende

Tot beargumenteerde historische beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven.

- ∨ 8.3 De leerlingen illustreren beeldvorming van historische elementen uit hun leefwereld en van historische fenomenen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Structuurbegrippen zoals context, (on)bedoeld handelen, meerdere perspectieven en de mogelijke gevolgen ervan, bewijs, verband, verandering, veralgemening, wij-zij-denken
- Kenmerkende historische fenomenen vermeld in de conceptuele kennis van eindterm 8.1

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Vlaamse sleutelcompetentie:

Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Opdracht: Privilege Walking

bv. Stap eens in de schoenen van een ander

bron: Don Bosco Genk en Janssenswillen, P. (2018)

historische fenomenen
situeren in een
historisch referentiekader

tot beargumenteerde
historische beeldvorming komen
vanuit verschillende perspectieven



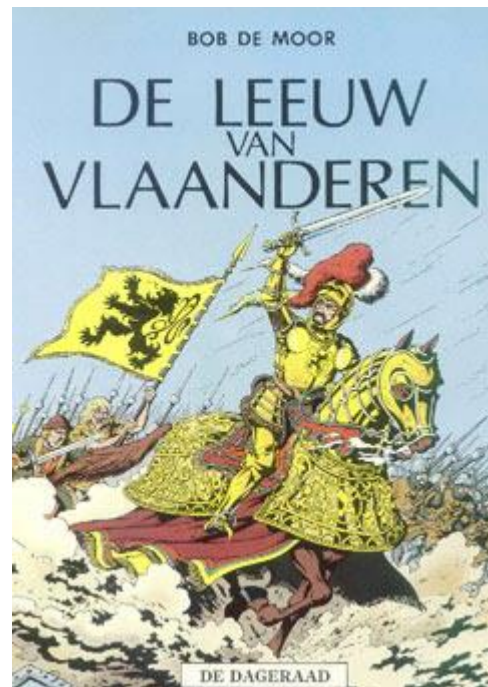
kritisch reflecteren
met en over
historische bronnen

over de complexe relatie tussen
verleden, heden en toekomst
reflecteren en deze duiden

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming
komen vanuit verschillende perspectieven

Opletten voor misconcepten



Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Kenmerken gevoelige (historische) thema's in de klas:

- 1 raken aan de identiteit van de leerling: de leerling voelt zich persoonlijk aangesproken
- 2 verschillende opvattingen over het onderwerp in de klas
- 3 de opvattingen van de leerlingen wijken soms sterk af met de opvattingen van de leerkracht

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Voorbeelden van gevoelige (historische) thema's



N NIEUWS SPORT REGIO SLIMMER LEVEN BILLIE POD
SEKS & RELATIES FIT & GEZOND ETEN & DRINKEN CONSUMENT & GELD ONLINE LEVEN HUIS & T

Veel Belgen willen niet afstammen van apen

Lang niet alle Belgen zijn overtuigd van de evolutietheorie van Darwin. Een deel van de Belgen gelooft niet dat de mens in feite een dier is dat verder is geëvolueerd dan



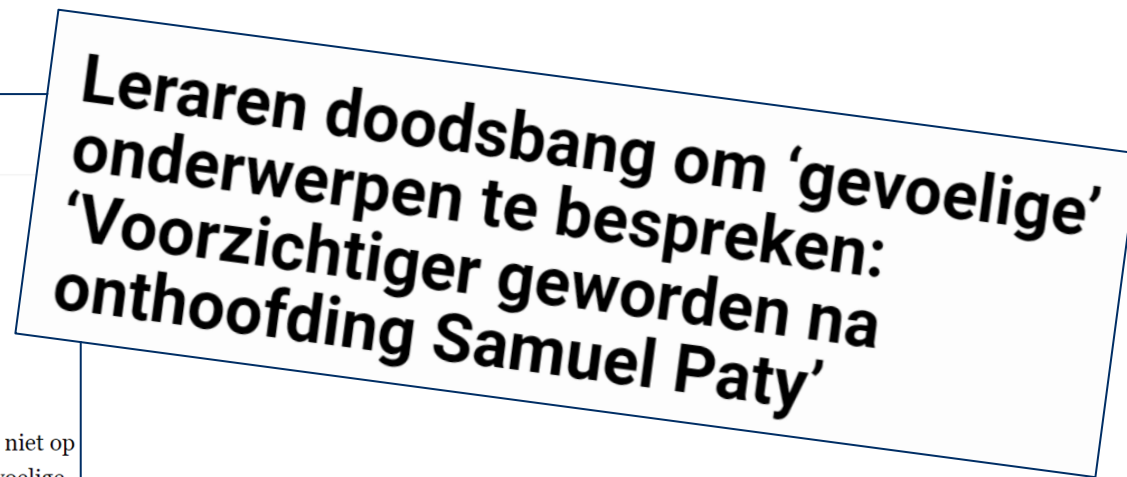
Moeilijke of delicate onderwerpen in de lessen PAV?



GESCHIEDENIS

Kolonialisme mag geen blinde vlek meer zijn in onderwijs

Vlaamse leerlingen moeten de schoolbanken verlaten met op z'n minst een basiskennis van de koloniale geschiedenis. Het kolonialisme wordt binnenkort expliciet vermeld in de nieuwe eindtermen.



De Standaard Meest recent Corona Binnenland Buitenland Opinie Economie Cultuur Sport Meer ▼

OPINIE

Zwijg Holocaust of halal niet dood

14 OKTOBER 2014 OM 03:00 UUR | Luckas Vander Taelen

Op bepaalde scholen niet meer praten over de evolutietheorie of seksuele geaardheid om vooral niet op zere tenen te trappen, is niet het juiste antwoord, zegt **Luckas Vander Taelen**. Want door gevoelige thema's te ontwijken, zal het wederzijdse onbegrip alleen maar toenemen.

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

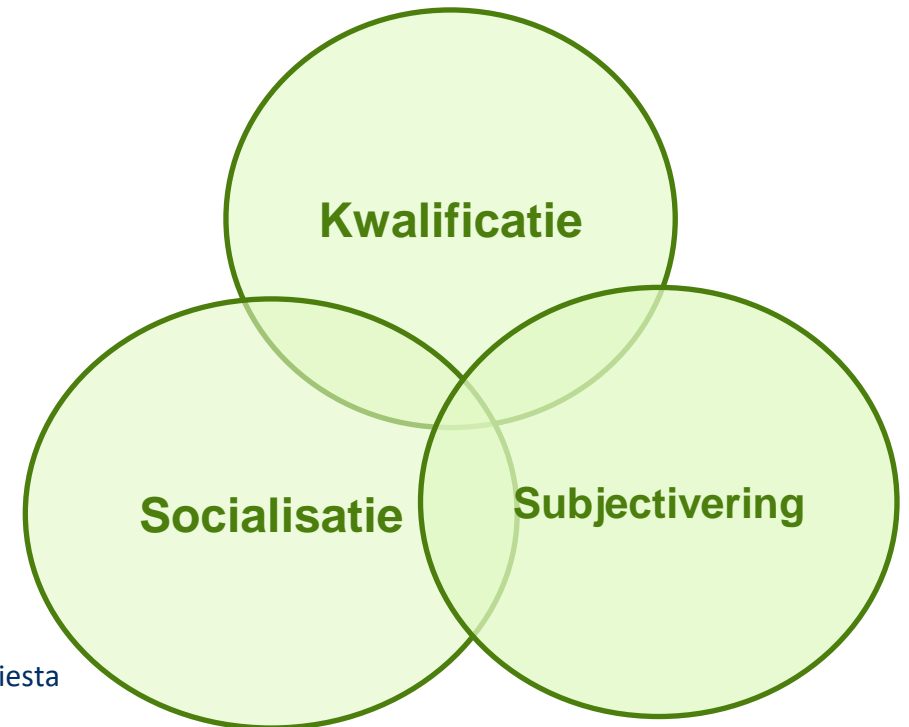
Waarom is het bespreken van moeilijke of delicate onderwerpen belangrijk?

- 1 het verkleint zwart/wit-denken, er is meer nuance
- 2 vergroot de kwaliteit van de lessen
- 3 veilige leeromgeving
= sterkere leeromgeving met gedeelde meningen
- 4 Je opent de wereld voor vele leerlingen
= wereldgerichtheid

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Waarom is het bespreken van moeilijke of delicate onderwerpen belangrijk?

5 Realisatie doeldomeinen
onderwijs



Model van G.G.J. Biesta

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Hoe behandel je moeilijke of delicate (historische) onderwerpen?

- 1 Zorg voor multiperspectiviteit en historische distantie.
- 2 Zorg voor een verrassingselement.
- 3 Sta boven je leerstof.
- 4 Waardeer de diversiteit.
- 5 Sta stil bij jezelf.

Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Hoe behandel je moeilijke of delicate onderwerpen?

Seksualiteit, geloof, maatschappelijke thema's

Samen zoeken naar oplossingen

Talenten, kwetsbaarheden, uitwisselen
perspectief, debat

In discussie leren gaan

Gedeelde interesses, deelidentiteiten

Leren luisteren naar elkaar

Gespreksregels en afspraken

Jezelf en de ander respecteren en leren kennen



Bouwsteen 3: tot beargumenteerde beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven

Technieken:

1 De talking-stick-methode.

2 Beweegredeneren

(vier vlakken in de klas: voor, tegen, rationeel, gevoel)

3 Visible thinking

4 Rollenspelen en simulaties

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

Bouwsteen 4: over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden

historische fenomenen
situeren in een
historisch referentiekader

tot beargumenteerde
historische beeldvorming komen
vanuit verschillende perspectieven



kritisch reflecteren
met en over
historische bronnen

over de complexe relatie tussen
verleden, heden en toekomst
reflecteren en deze duiden

Sleutelcompetentie historisch bewustzijn

✓ Over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden.

✓ 8.4 De leerlingen illustreren gelijkenissen, verschillen en verbanden tussen heden en verleden voor elementen uit hun leefwereld en voor historische fenomenen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Gelijkenis, verschil, historische context
- Kenmerkende historische fenomenen vermeld in de conceptuele kennis van eindterm 8.1
- Verbanden tussen heden en verleden zoals continuïteit, verandering, omgang met het verleden

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Vlaamse sleutelcompetentie:

Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn

Bouwsteen 4: over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden



Volg ons Home | Partners | Nieuw

Generatie Rookvrij

We streven naar een maatschappij waarin ieder kind dat vanaf 2019 wordt geboren, rookvrij kan opgroeien.

Wie

Ijver mee voor het recht om rookvrij op te groeien!
Op 20 november is het de Internationale Dag van de Rechten van het Kind. Het recht op gezondheid is één van de basisrechten van kinderen. Opgroeien in...
[▶ Lees meer](#)

Houtemse Jeugdgemeenteraad wil rookvrij opgroeien
De leden van de Houtemse Jeugdgemeenteraad Klein Laweit hebben een charter ondertekend bij ze zich engageren om rookvrij op te groeien. "Samen ravotte...
[▶ Lees meer](#)

Kust Ze! Nieuwe antirookcampagne richt zich op middelbaar
Elke week beginnen in België honderden jongeren te roken. Een verontrustend cijfer, dus scharen de stad Aalst, het Vlaams Instituut Gezond Leven en Lo...
[▶ Lees meer](#)

2022

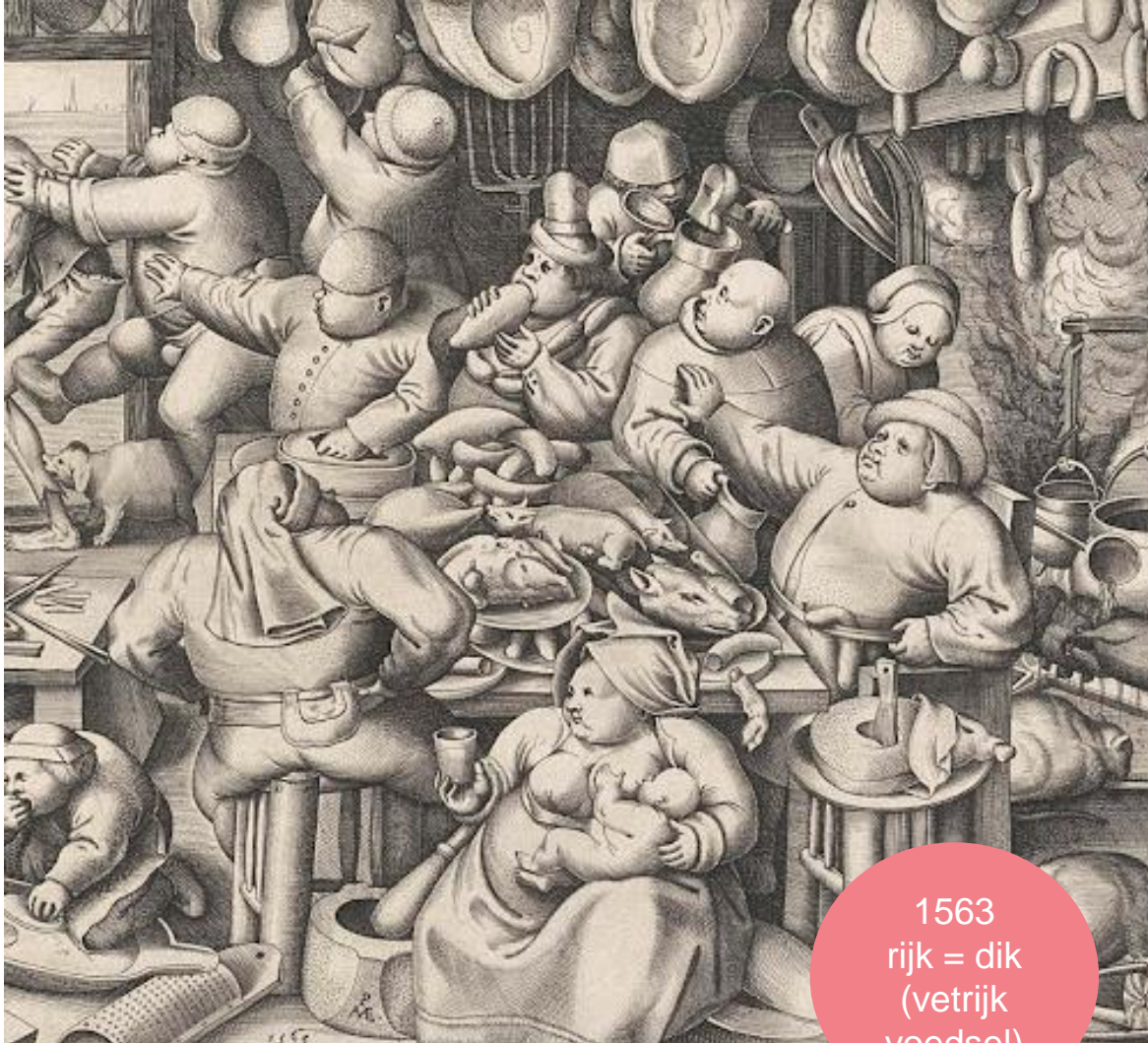
A screenshot of the 'Generatie Rookvrij' website. The header is green with social media icons and navigation links. The main content is white with a large title 'Generatie Rookvrij' in a stylized font. Below the title is a mission statement. The page features three articles with small images and 'Lees meer' links. A pink circle on the left contains the year '2022'.

Bouwsteen 4: over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden



De Magere Keuken en de Vette Keuken (Pieter Bruegel de Oude, 1563)

Bouwsteen 4: over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden



1563
rijk = dik
(vetrijk
voedsel)



2022
rijk = geen
overgewicht
(groenten,
fruit = duur)



2022
arm =
overgewicht
(vet vlees =
goedkoop)

Bouwsteen 4: over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden

1563
mosselen
= arme
mensen-
kost



2022
mosselen
= dure
maaltijd



Sleutelcompetentie ruimtelijk bewustzijn

-De competentie ruimtelijk bewustzijn bestaat uit vier bouwstenen

Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdsschalen.

Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van interacties tussen natuurlijke processen onderling, tussen menselijke processen onderling en tussen natuurlijke en menselijke processen.



Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen.

Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

Sleutelcompetentie ruimtelijk bewustzijn

Bouwsteen 1 Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen



Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen.

Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen.

Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van interacties tussen natuurlijke processen onderling, tussen menselijke processen onderling en tussen natuurlijke en menselijke processen.

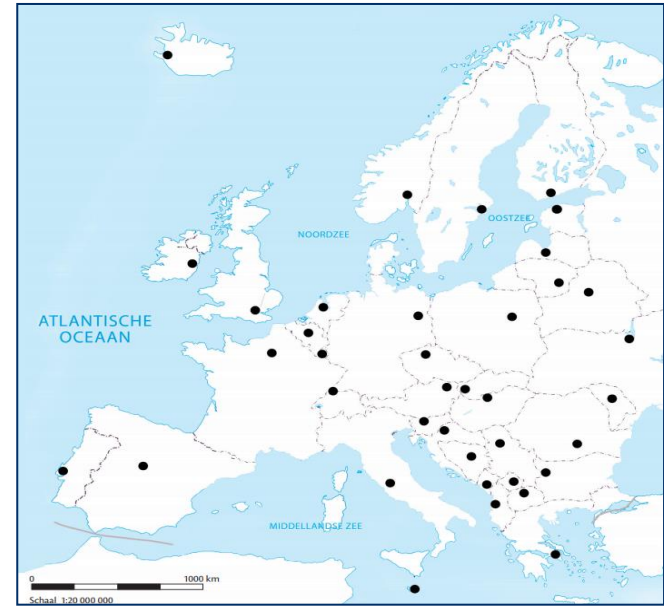
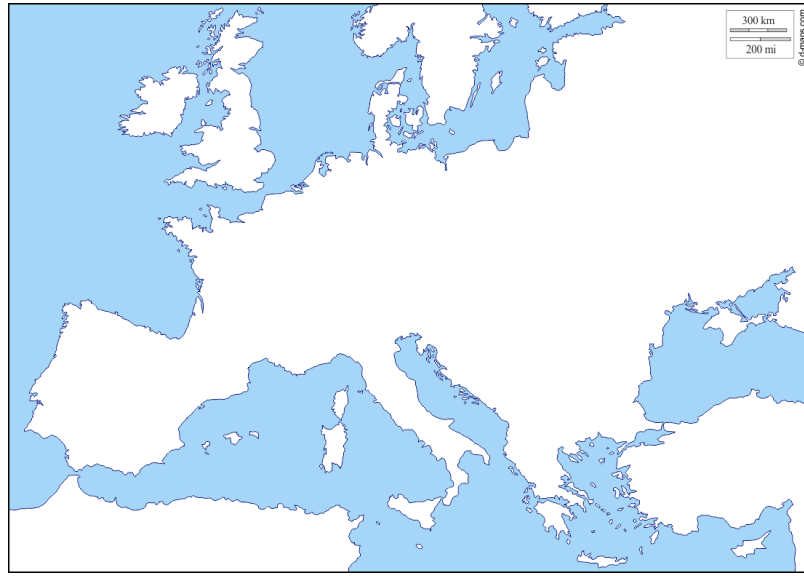


Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

Bouwsteen 1 Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen

Welke tools gebruiken om ruimtelijk te situeren?

globe (wereldbol), wandkaarten (België – Europa – Wereld), atlas, internet ...



Bouwsteen 1 Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen



Figuur 2: Rifah in het naaiatelier.

Rifah is 22 jaar en werkt als naaister in Bangladesh. Vroeger woonde ze op het platteland maar ze verhuisde naar de hoofdstad Dhaka om een beetje geld te verdienen. Ze verdient ongeveer 60 euro per maand van 30 dagen. Ze werkt 10 uur per dag en zes dagen per week. Met dit geld huurt ze een kamer waar ze samen met haar familie woont.

De fabriek waar Rifah werkt, werd vorig jaar nog opgeschrikt door een ontploffing (bron 2), maar Rifah zelf was toen gelukkig niet in de fabriek. In de fabriek staan honderden naaimachines waaraan mensen voortdurend kleren maken. Praten is daarom niet toegestaan.

Gebaseerd op van Es A. (4 juli 2016) Dit zijn de jongens en meisjes in de textieljungle van Bangladesh. De Volkskrant, URL: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/dit-zijn-de-jongens-en-meisjes-in-de-textieljungle-van-bangladesh~b8e53aa2/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

Bouwsteen 1 Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen

1. Waar ligt Bangladesh ten opzichte van België?
2. Op welke halfronden ligt Bangladesh?
3. In welk werelddeel ligt Bangladesh?
4. Welk buurland ligt er ten westen van Bangladesh?
5. Welk groot land ligt er ten noorden van Bangladesh, maar is geen buurland?
6. Wat is de bevolkingsdichtheid van Bangladesh?
7. Vergelijk dat eens met de bevolkingsdichtheid van België.
8. Hoeveel procent van de bevolking van Bangladesh woont in de stad?
9. Gebruik de kaart Globaliseringsindex. Is de globaliseringsindex van Bangladesh hoog, gemiddeld of laag? Gebruik de kaart met de uitvoer van kleding om dat te verklaren. a
10. Gebruik de kaart met de lonen in de kledingindustrie. Vergelijk de lonen in de kledingindustrie tussen Bangladesh en België. Worden de werknemers in Bangladesh goed betaald?
- 11 ...

Bouwsteen 1 Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen

9.1 De leerlingen situeren personen, plaatsen, patronen en processen op relevante ruimtelijke schaalniveaus.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Afrika, Antarctica, Azië, Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Zuid-Amerika
- Ster, Zon, planeet, Aarde, maan

* Conceptuele kennis

- Politiek-, sociaal- en economischgeografische invalshoek: land, wereldblok, werelddeel, bevolkingsdichtheid, migratiestromen
- Kosmografische invalshoek: ster, Zon, planeet, Aarde, maan
- Sterrenkundige invalshoek: polen, evenaar, halfronden, meridianen, tijdzones

* Procedurele kennis

- Toepassen van principes van relatief situeren op verschillende relevante ruimtelijke schaalniveaus
- Gebruiken van geografische hulpbronnen uit eindterm 9.6

Met inbegrip van context

- * De eindterm wordt gerealiseerd aan de hand van situeringen uit de eindtermen 9.2, 9.3, 9.4 en 9.5.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Bouwsteen 2 Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen

✓ Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen.

✓ 9.2 De leerlingen illustreren hoe personen betekenis geven aan plaatsen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Factoren die de beleving en betekenis van een plaats beïnvloeden zoals de persoonlijke, sociale, maatschappelijke, politieke en culturele context
- Reële, ervaren en mentale afstand en tijd
- Mentale kaart

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Affectieve dimensie: open staan voor opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Vlaamse sleutelcompetentie:

Competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn

Bouwsteen 2 Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen

bv. de eigen omgeving:

- stedelijk, landelijk
- beschrijving van landschaps- en omgevingskenmerken
- functies van de omgeving: woonfunctie, culturele functie, economische functie...

Bouwsteen 2 Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen



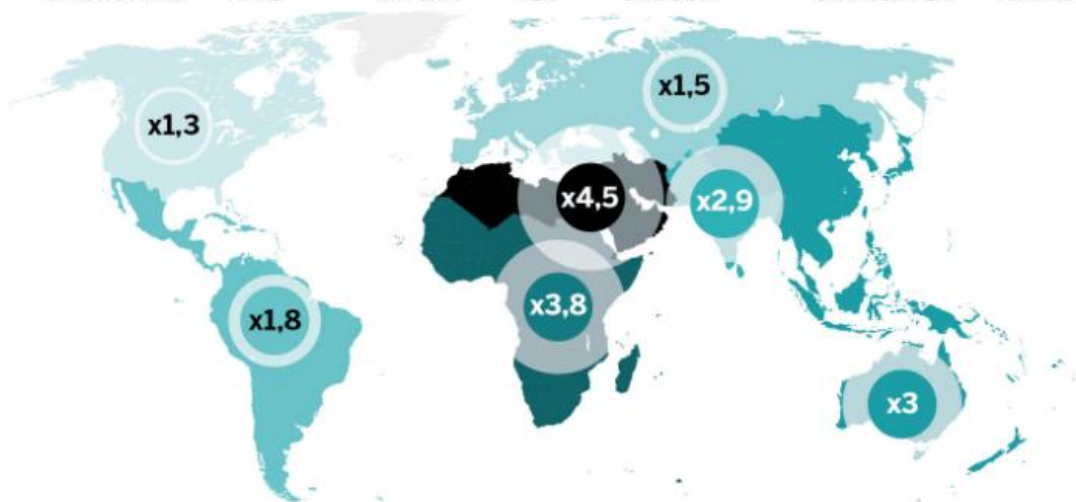
Bouwsteen 2 Plaatsbegrip hanteren om lokale, nationale en internationale gebeurtenissen in een geografisch kader te plaatsen



Toename van het risico op overstromingen, tijdens het leven van kinderen geboren in 2020

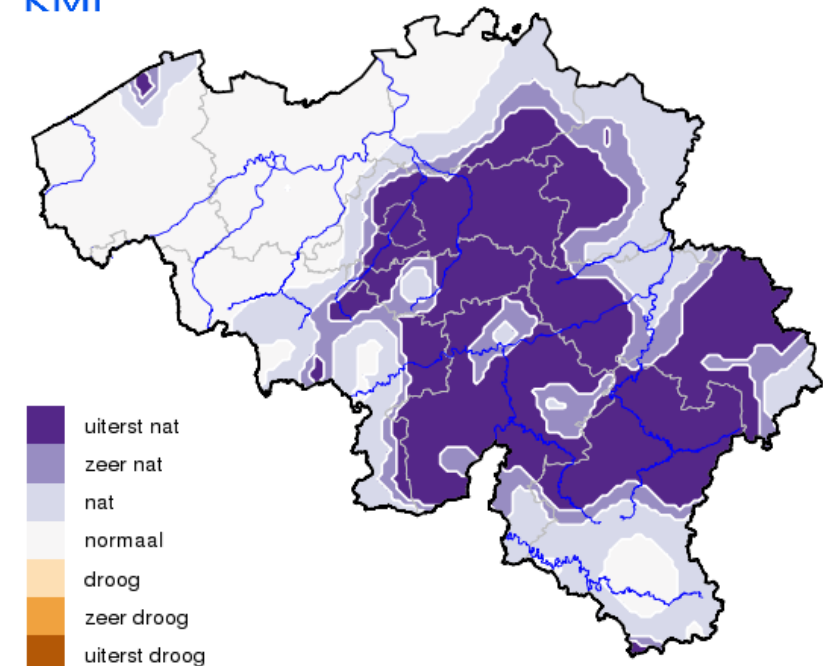
Meest getroffen regio's

- Midden-Oosten en Noord-Afrika
- Sub-Sahara Afrika
- Oost-Azië en Pacific
- Zuid-Azië
- Latijns-Amerika & Caraïben
- Europa & Centraal-Azië
- Noord-Amerika



Droogte-index (SPI-3), situatie op 19 juli 2021

Waarnemingen van 21/04/2021 tot 19/07/2021



Bouwsteen 3 Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van interacties tussen natuurlijke processen onderling, tussen menselijke processen onderling en tussen natuurlijke en menselijke processen

- ∨ Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van interacties tussen natuurlijke processen onderling, tussen menselijke processen onderling en tussen natuurlijke en menselijke processen.

- ∨ 9.3 De leerlingen beschrijven kenmerken en ruimtelijke gevolgen van mondialisering.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Mondialisering

* Conceptuele kennis

- Kenmerken van mondialisering op het vlak van

> Productie zoals schaalvergroting, productiewijze, multinationals

> Consumptie zoals massaconsumptie, uniformisering

> Netwerken zoals goederenstromen, financiële stromen, toeristische stromen, sociale netwerken

- Ruimtelijke gevolgen zoals verschuiving van industrie, monoculturen in de landbouw, netwerken van bedrijven, transportinfrastructuur

Met inbegrip van context

* De eindterm wordt gerealiseerd aan de hand van casussen in functie van de actualiteit of vanuit authentieke contexten en op verschillende relevante ruimtelijke schaalniveaus.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Bouwsteen 3 Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van...

9.4 De leerlingen beschrijven demografische processen en ruimtelijke gevolgen ervan in verschillende regio's van de wereld.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Migratie
- Bevolkingsdichtheid
- Vergrijzing

* Conceptuele kennis

- Demografische processen
 - > Bevolkingsgroei
 - > Natuurlijke aangroei
 - > Migraties: oorzaken, gevolgen, migratiestromen
 - > Vergrijzing
- Variabelen van bevolkingssamenstelling en -evolutie zoals geboortecijfer, sterftcijfer, kindersterfte
- Bevolkingsdichtheid
- Ruimtelijke gevolgen zoals verstedelijking van het platteland, verschuiving van functies tussen stad en platteland, groei van steden

Met inbegrip van context

- * De eindterm wordt gerealiseerd aan de hand van casussen in functie van de actualiteit of vanuit authentieke contexten en op verschillende relevante ruimtelijke schaalniveaus.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Handige websites:

www.statbel.be

www.statbeljunior.be

Bouwsteen 3 Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van...

9.5 De leerlingen beschrijven gevolgen van de beweging van hemellichamen.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Hemellichamen: ster, Zon, planeet, Aarde, maan
- Dag, nacht
- Seizoenen, lente, zomer, herfst, winter

* Conceptuele kennis

- Aardrevolutie
 - > Kenmerken: duur
 - > Gevolgen: jaar, opeenvolging van seizoenen
- Aardrotatie
 - > Kenmerken: duur
 - > Gevolgen: dagboog, dag en nacht, tijdsbepaling, tijdzones

Met inbegrip van dimensies eindterm

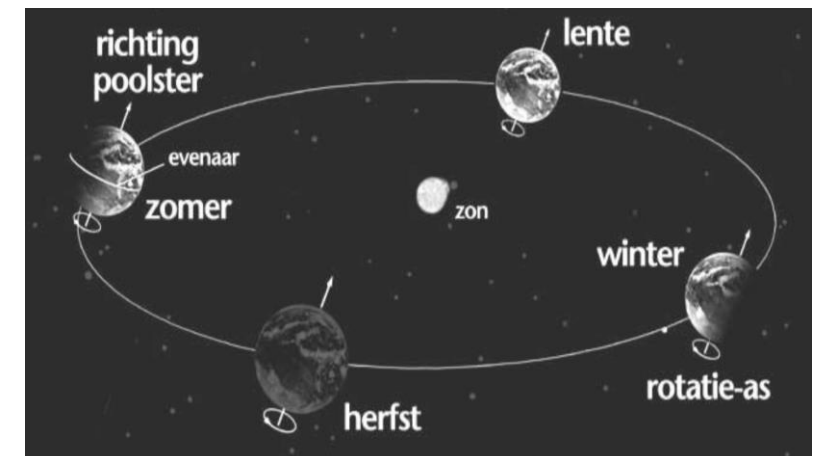
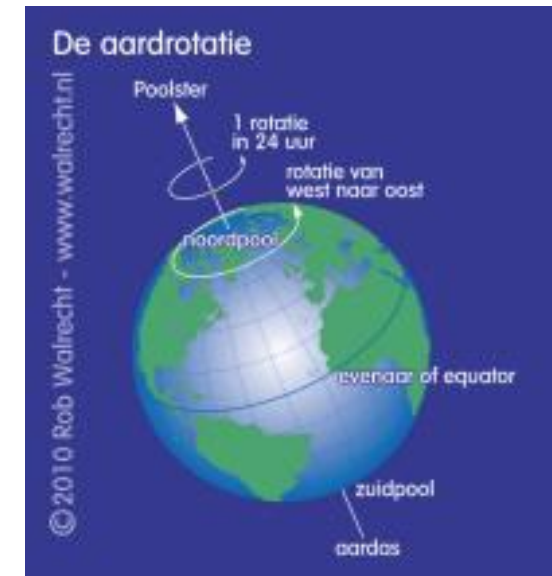
Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

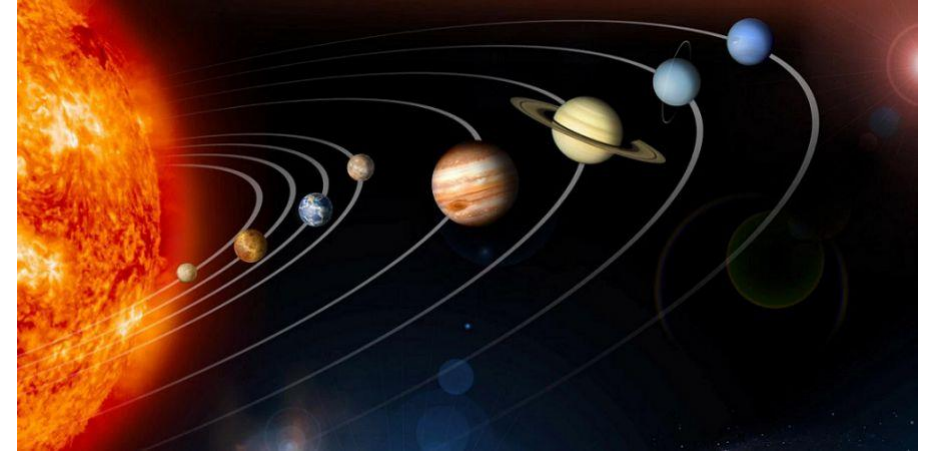
Onderwijsdoeltype:

eindtermen



Bouwsteen 3 Ruimtelijke patronen en processen aan het aardoppervlak verklaren als het resultaat van...

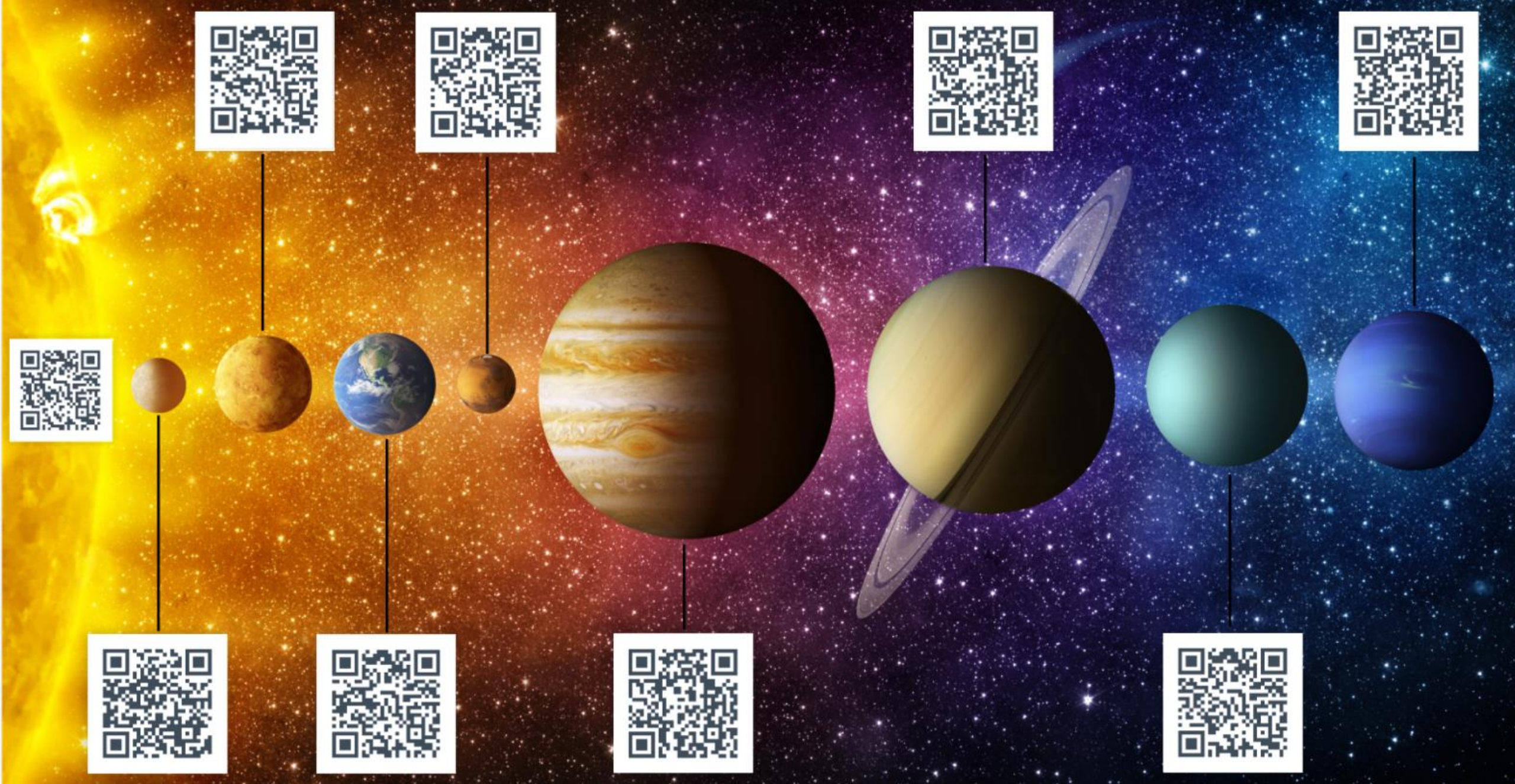
Link met lesdoel: 9.1
sterren, planeten, zon, maan, aarde



Koppel lesitems ook aan ruimtevaart, actualiteit...

Handige ontdekplaat:

<https://www.gynzy.com/teach/nl/board/70554c8a-4d3c-43ee-9575-def3f00568fb>



Bouwsteen 4 Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

✓ Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

✓ 9.6 De leerlingen gebruiken terreintechnieken en geografische hulpbronnen om ruimtelijke processen en gevolgen ervan te onderzoeken.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- Terreintechnieken zoals enquête, observatie, terreinkartering
- Geografische hulpbronnen zoals kaart, atlas, satellietbeeld, luchtfoto, statistisch bronnenmateriaal

* Procedurele kennis

- Gebruiken van geografische hulpbronnen en toepassen van minstens één terreintechniek

Met inbegrip van context

- * De eindterm wordt gerealiseerd aansluitend bij de inhouden van de eindtermen 9.2, 9.3, 9.4 en 9.5.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Bouwsteen 4 Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

- ✓ **Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.**
 - **9.6** De leerlingen gebruiken terreintechnieken en geografische hulpbronnen om ruimtelijke processen en gevolgen ervan te onderzoeken.

- ✓ **9.7** De leerlingen gebruiken GIS-viewers om informatie over een plaats te verzamelen.

Met inbegrip van kennis

* Conceptuele kennis

- GIS-viewer

* Procedurele kennis

- Gebruiken van GIS-viewers

Met inbegrip van context

* De eindterm wordt gerealiseerd aansluitend bij de inhouden van de eindtermen 9.2, 9.3 en 9.4

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

Geldig van: 01/09/2021

Geldig tot: -

Onderwijsdoeltype:

eindtermen

Vlaamse sleutelcompetentie:

Competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn

Bouwsteen 4 Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

GIS-viewers: bv. Google Maps
Google Earth
Google Streetview

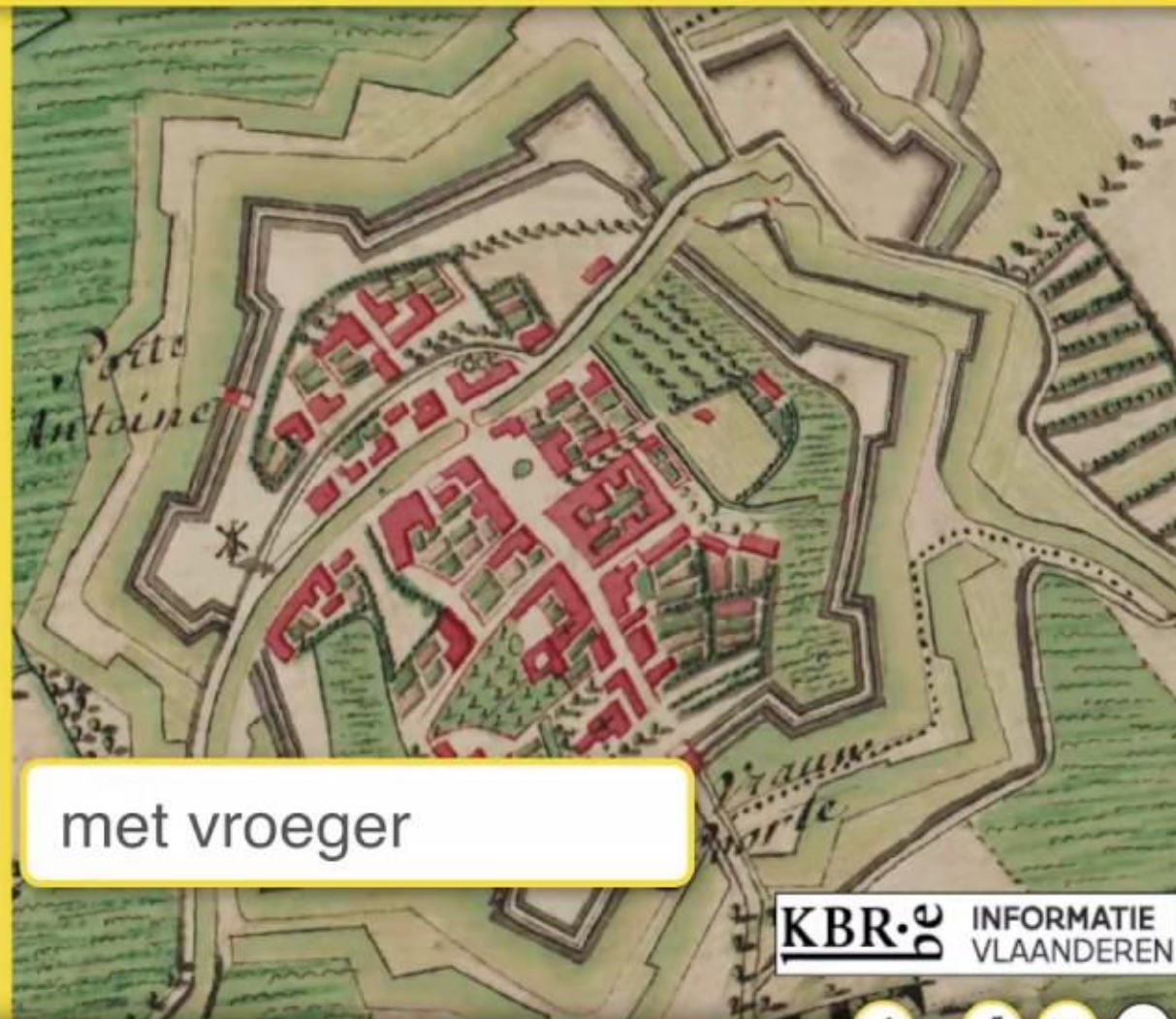


Vergelijk kaarten


Damme



Vergelijk informatie van nu



met vroeger

KBR· INFORMATIE
VLAANDEREN



60 m
Schaal: 1:2661

50°48'33,157"NB - 3°52'11,254"OL



Bouwsteen 4 Geografische methoden en technieken aanwenden om ruimtelijke patronen en processen te onderzoeken.

Let op:

- Ga er niet van uit dat je leerlingen deze vaardigheden beheersen.
- Doe aan 'modellering'.
- Oefen regelmatig.

Tijd- en ruimte in samenhang

Enkele inspirerende voorbeelden

- oude fotowandeling (Scheppersinstituut D&A)
- tentoonstelling
- libdub Don't stop me now (H.Hart Heverlee)